

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt LIX. Magnos pœnitentes magnis tentationibus debere resistere, in
S. Theodoræ pœnitentis exemplo ostenditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

hypotheticum, ac per tentationis modum fuisse illi nuntiatum; esse enim illū omninō de numero prædestinatorum ad gloriam. Quo nuntio lætus, mirificè animatus est, vt tantō impensius Deum amaret, & de virtute in virtutem quotidie progressum faciens, in bono vsque ad finem vitæ perseueraret. Talibus exemplis animati, numquam debemus de salute nostra desperare, numquam abijcere animum à pœnitentia arripienda.

CAPVT LIX.

Magnos pœnitentes magnis tentationibus debere resistere, in S. Theodora pœnitentis exemplo, ostenditur.

I.
Matth. 4. 3.

NON sine causa, in diuinis litteris, Satan *tentator* dicitur; qui, si ipsum DEI Filium ausus est tentare, quem non audebit aggredi? Et quidem nulli parcat. Iustus tentat & innocentes, vt eos iustitiâ priuet innocentiaq; exuat, sicut tentauit Euam & Adamum in Paradiso. Eos, qui in peccatum lapsi sunt, tentat vt profundius labantur, & peccatum suum non confiteantur. Quòd si qui noxium illum pudorem heroica sui demissione vicerunt, & sacerdoti sincerè omnia sua peccata patefecerunt; tentare eos non cessat, pœnitentiam vt aut penitus omittant, aut non integrè perficiant, aut de die in diem differant; aut fatigati desistant. Quas tentationes etiam DVS permittit, vt magna pars pœnitentiæ sit, ipsa victoria tentationum. Noui ego octoginta annorum senem, à quo ipse intellexi, extra omnem carcerem, liberè fatente, se septimo ætatis suæ anno, à diabolo seductum, vsque ad octogesimum vitæ annum, in veneficio versatum, tandemque alicuius adhortatione excitatum, & seruitutis Stygiæ pertæsum, omnia totius vitæ peccata ritè confessum, illo tamen etiam tum solo pœnè metu à confessione absterritum, ne à dæmone atrociter vapularet, aut omnino instar Penthei, à Furijs Acheronticis laceraretur; cui Confessarius pro pœnitentiæ parte injunxerit, vt, quoties veterator ille veniret, ei que lapides, fustes, vngues intentaret, ac necem ipsam minaretur, illi diceret, & in scuti vicem obijceret, se hæc, & plura alia, immò mille Acherontes commouisse,

ruisse, atque ea propter, quandoquidem tanto natu senex, pro tot delictis, nequaquam amplius in hac vita, satisfacere posset, iustum à Confessario, saltem satis pati, & ea prompto animo sustinere, quæ dæmon esset acerba illaturus. Sæpissimè postea, desertum se perfidè, conquerens adfuit dæmon, & illi verbera truci vultu intentavit; sed quàm primùm audiuit senem, omnia, quæ passurus esset, Deo, pœnitentiæ nomine offerentem, illico destitit, atque aufugit, malens abstinere à verberando, quàm transfugæ pœnitentiæ sanctæ esse cooperator. Qui modus planè est optimus, ad huius delicti reos (qui utique & sæpissimè, & vehementissimè solent tentari, si respiciant) contra ruinas & plagas carnificis illius, muniendos. Quamquam & crebra illis confessio est pernecessaria, ut quoties ad relapsum tentati sint, & quo modo se eo in certamine gesserint, duci spirituali indicent, vel dirigendi, si errârint, vel, si heroicè pugnârint, consolandi & animandi. Quam confessionis frequentiam idem Confessarius seni illi iniunxit.

Sed ut habeamus, & tentatoris pertinacissimi, & pœnitentis ardentissimi, & athletæ constantissimi exemplum, recensebo vel in femina masculam virtutem, quam Nicephorus, alijque fide digni Authores in constantis pœnitentiæ exemplum proposuerunt. Tempore Zenonis Imp. Alexandria, in Ægypto, matrona quædam fuit, nomine Theodora, omnium, quæ in civitate erant, castissima, exemplar bonæ honestæque vxoris, viro suo dilectissima, & quia specie erat florentissima, & quia pudicitia amantiissima, & quia viro non solum fidelissima, sed etiam affectuissima, ei, qui maritis debetur, honorem tribuens indefinentem. Hoc tam sanctum conjugium ferre non potuit pacis inimicus; quare eiulcemodi insidias struxit. Erat inibi iuuenis opulentus, quem amore illicito incendit. Eâ autem nec nutum, nec gestum, nec vlla officia urbana admittente, nullum non lapidem mouit, per eius vicinas ac familiares, blandiens & omnia pollicens. *Ille autem opponebat diem iudicij, & timorem gehennæ. Quin etiam, dicebat, erubescio vel ipsum solem habere resem talis flagitij.* Arripuit hoc dictum vna ex lenis triuenefica, vetula maga, quæ sic eam fefellit: *Fiat igitur hoc, inquiebat, à te post solis occa-*

II,

Nicephorus.
lib. 17. c. 5.
Metaphra-
stes 11. Se-
ptembr. Li-
poman. tom.
6. & Sur. tom.
5. 11. Septemb.

sum, & nullus erit, qui te cognoscat, neq; futurus est ullus omnino testis apud DEVM, aut apud homines. Hoc audito simplex mulier, capta & seducta est, existimans futurum, vt DEVM lateret, quod noctu committeretur, & obscurissimis tenebris tegetetur.

III.

Ridetur in Anthologia à Græcis stultus, qui, ne à pulicibus noctu pungatur, lucernâ extinctâ,

Non me, inquit, cernent amplius hi pulices,

quasi eum odore non possint deprehendere. Multò magis vel ridenda tunc Theodora, vel miseranda fuit, quæ existimauit, DEVM sole indigere, vt videat homines delinquentes. Sed si in sinum nostrum inspiceremus, profectò inueniremus nos ipsos seu ridendos, seu miserandos. Idem enim sapissimè putamus. Et hæc est ars dæmonis, timorem vnâ & memoriam Domini ex animo nostro tollentis. Quod clarè indicat Scriptura, cuius hæc sunt: *Omnis homo, qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, & dicens: Quis me videt? tenebra circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit à se timorem Dei huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum: & non cognouit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia. Quàm multa fiunt nocte, quæ lucente sole non fierent? Nocte fures, & inde fures, quia furui dicti, conscendunt domos. Nocte adulteria & homicidia plura perpetrantur. Nocte venefici conuentus suos nefandos celebrant. Et, vt notissimum exemplum afferam, quorundam maxima est delectatio, noctu stentorea voce clamare per plateas, vulnerare ferro lapides, ruderare inconditè, & tantùm non insanire. Quod si illis Confessarius imponeret, vt pro salutaris pœnitentia facerent interdiu, numquam adduci possent, vt facerent, immò Confessarium crudelem vocarent. Cur? quia eum ceteri homines viderent. At noctu Deus videt: vel ergo non credis, DEVM videre, & longè stultior es Theodorâ, vel, si credis, minùs à te DEVM, quàm homi-*

Eccli. 23. 15.

homines timeri necesse est, vt fatearis. Quin aliqui eò amentia
veniunt, vt neque in ipsa luce putent se videri. Hinc cùm egressa Dan, 13. 19.
esset puella, surrexerunt duo senes, & accurrerūt ad eam (Susannam)
& dixerunt: Ecce ostia pomarij clausa sunt, & nemo nos videt, & nos
in concupiscentia tui sumus: quam ob rem assentire nobis, &c. Nemo
nos videt, aiunt: si etiam à DEO se non videri putant, fidem perdi-
derunt, & longè cæciores sunt, quàm illi, qui sola nocte peccata
tegi existimant: si id solùm dicunt, Nemo nos hominum videt,
impij sunt & aperti Numinis contemptores; ostendunt enim,
se homines timere, DEVM non curare. His tamen ipsis senibus
impudentiores sunt, qui in plateis publicè, immò in templis,
eoram tota multitudine, non solùm aspectu, nutuque, sed etiam
amatorijs ceremonijs cum puellis libidinantur, & verò etiam
sibilis audent magorum obscœnissimis absurditatibus patrocina-
ri. Senes illi, saltem obseruarunt tempus, quo extra oculos
hominum essent, ideoque dixerunt: Nemo nos videt: at isti nihil
pensi habent, siue videantur, siue non videantur, Peccant quasi
cum potestate; peccant quasi cum autoritate; peccant quasi
peccata velint docere; peccant, quasi nullus ampliùs existeret
magistratus (qui tamen faciliè omnium, quæ non plectit, parti-
ceps est flagitiorum) peccant, & pœnitentiam non agunt, vt
in peccatis suis moriantur.

Longè aliter fecit Theodora, quæ etsi peccauit, & tantùm
semel peccauit, & ex ignorantia, seductioneque magæ peccauit,
tamè, re facta, illico cruciata animo, & stimulis conscientia exa-
gitata agnouit, quanta sit peccati turpitudine, pœnitentiaque ta-
cta ita se ipsam est allocuta: *Ex quali honore, ad quantam transui* Psal. 37. 6.
ignominiam? Putruerunt & corrupta sunt cicatrices mea. Conuersa Psal. 34. 4.
sum in arumua, dum configitur spina. Hæc identidem secum di-
cens, non cessabat gemere & flere. Non potuit hæc vxoris mu-
tatio latere maritum, qui tantæ tristitiæ causam ignorans, om-
nia dicebat & faciebat, vt eam exhilararet. Sed illa, interno
ulcere conscientiam depascente, neque cogitationi quietem re-
linquente, inconsolabilis erat. Quamobrem, vtique inspirante
DEO (alioqui maritum, sine consensu eius, deferere non potuis-
set) ad monasterium quoddam monalium profugit, & ad Abba-

IV.

Psal 93

Genes 3 8.

Jo. 19. 22.

tissæ pedes procidens, eam rogavit, ut sacrum codicem afferret, unde discere posset: *An, quod noctu factum erat, Dei oculis evidens fuisset?* Cui Præfecta respondit: *Et quid est Deo incognitum?* Num enim, qui plantavit aurem, non audit? aut, qui fixit oculum, non considerat? Putasne primos parentes sapienter fecisse, quando cum audissent vocem Domini DEI deambulantis in Paradiso ad auram, post meridiem, abscondit se Adam & uxor eius à facie Domini Dei in medio ligni Paradisi. Noa enim illi se Domino, sed Dominum sibi absconderunt; sicut paruuli, qui dum ipsi manu sibi oculos claudunt, quia illi tunc neminem vident, putant se quoque à nemine videri. *Non sicut vident homines, videt & DEVS: homines in facie, DEVS verò videt in corde: homines conspiciunt, quæ patent exterioris, DEVS verò cordis cogitationes perspicit.* In corde autem tuo quid est? nonne peccatum, quod te angit? & vermis conscientie remordens? quem fugere non potes, quia tecum trahis, & vindicem metuis; & tam diu patieris, quam diu non aperies. Pus non desinit cruciari, donec vlcus maturum aperiatur. Apori mihi, filia mea, id, quod te arguit, forsitan erit remedium, quo saneris. Erubuit Theodora adulterium pandere, sed Euangelium poposcit, quo aperto, incidit in illa: *Quod scripsi, scripsi.* Mox manibus faciẽ suam pulsans: *Hen mihi misera,* clamavit; *O errorem! violati viri cubile!* hæc dicens cæli se aspectu, & ipso quẽ harriebat, aère indignã iudicans, terram cadentibus laehrymis madefecit; mirandum magis, quàm imitandum exemplum ausa est, dum se, inuito coniuge, mundo abstulit, & in tenebras abdidit. Sciebat probè, se à marito quærendam: ne igitur inueniretur, sumpto virili habitu, profecta est ad cœnobium 18. miliaribus Alexandriã distans, in quod (postquam, sub dio, feris exposita, patientiam suam probauit, per primam noctem, seque Theodorum vocans, ad omnes labores promptam obtulit Prælato) suscepta est. Hic mihi jam audite, quid femina, errore decepta, & semel dumtaxat lapsa, pœnitentiã ipsa sponte suscepit, & insuper per diaboli insidias permessa sit sustinere. 1. Per octo annos, quotidie occupabatur oleribus plantandis, apportanda, aqua, rigando horto, molendo, & pinsendo, & coquendo, aliãque similia faciendo. Sans hoc erat tenero sexui. 2. Sed ta-

men

men insuper oportebat illam vacare ieiunio, & orationi, & de mane psallere, vespertinamq; & matutinam glorificationem quotidie peragere: præterea autem nec Horarum, quæ vocantur, ullam prætermittere. 3. Noctu cum somno & mediocri quiete corpus reficere oporteret, pectus palmis pulsans, flensq; dicebat: *Condonam mihi peccatum, Domine, quod perdidit decus mea continentia.* 4. Vbi in schola virtutum paululum profecit, semel tantum in die; postea secundo quoque tantum die, cibum sumebat; tandem tantum semel in hebdomade, comedebat. 5. Præter hæc obtinuit, per fratrum petitionem, vt cilicio quoque corpus astringere liceret.

Quando eiusmodi exempla lego, planè contremisco, nec immeritò & alij cohorrescunt, qui sapius, grauiusq; longè, immò millies in DEVM peccauerunt? & quid pro tantis debitis DEO reddunt? Opera satisfactionis (quæ est pro DEI offensa debita pœnz voluntaria confessio) sunt orationes, & omnes animi affectus, corporisq; motus, qui ad DEI cultum pertinent; item elemosynæ, hoc est, omnia spiritualia & corporalia misericordiaz opera; itemq; ieiunium, seu quælibet corporis afflictio & tribulatio, pro diuino honore voluntariè tolerata. Hæc omnia quàm copiosè fecit Theodora? At quàm nos facimus parcè? Labores etiam iucundos fugimus. Abiecta & seruilia facere, injuriam putamus, quasi DEVS non humiles potius respiciat, quàm superbæ autoritatis seruatores. Olim reges & reginæ hospitalia adibant, & præcipuè matronæ ægrotis, captis, egenis cibos offerebant, lectos sternebant, vulnera obligabant. Quàm rari nunc sunt tales? Quid dicam de ieiunijs, quæ paulatim omnino abolerentur; aut certè, ne famem sentiant, multi ebrietate quotidiana impetrant? Orationes, cilicia, reliquæ corporis asperitates, genuflexiones, humicubationes in tantam desuetudinem venerunt, vt multi ne orare quidem rectè, & cum gustu sciant; multi loco orationis, in templo, noua legant, garriant, puellas tamquam idola, contemplantur; cilicia sæpe, in tota ciuitate aliqua, sunt nulla; flagella & huiusmodi mortificationes, ad solos Religiosos pertinere existimentur. At cur illi, qui peccauerunt & peccant minus, puniantur magis? nimirum quia

v.

Luc. 14. 58.

quia isti cum Theodora magis solliciti sunt pro vno delicto, quàm vani & suæ salutis obliti homines pro toto cumulo flagitiorum. Neque sanè sine fructu, quia pij & pœnitentes hîc suum habent Purgatoriû; impij, hîc suum cœlum, vt in Inferno postea luant, & ferant, quod, sine fine, in æternum sunt passuri. Prudentes dant operam, vt in via ab aduersario liberentur. Imprudentes in futurum differunt omnia, quia malunt Epimethei, quàm Promethei esse; seram pœnitentiam acturi, & sempiternam.

VI.

Magna erat pœnitentia Theodoræ, de qua dixi, sed corporis potissimùm: longè grauiora in animo pertulit; tentationes scilicet, quibus eam Tartareus insidiator acerrimè oppugnauit. 1. Alexandriam missa cum camelis pro oleo aduchendo, maritum in via obuium habuit, identidem tristissimè plorantem, & quòd talem amisisset vxorem, & quòd timeret, ne alium virum esset secuta, cuius rei sciendæ gratiâ Deum enixè rogauerat. Itaque per Angelum monitus est, vt manè surgens ad D. Petri templum iret, atque primi, qui ei accederet, vultum etiam atque etiam consideraret. Iuit, & Theodoram obuiam habuit, sed eam, ob virilem habitum, & incredibilem vultûs mutationem, penitus non agnouit. Nouit tamen illa virum, & protinus sui in eum amoris & peccati recordata: *Hei mihi, dixit, ô marite, ad quantos me labores tradidi, dum mei in te delicti quero medicinam, & fudeo multis illud delere lachrymis?* Ita secum locuta, ad eum accessit, & cùm ei *Saluo* dixisset, magnâ sui victoriâ, confestim præterijt, quasi eum numquam vidisset. Quid putemus tunc pugne in illius animo fuisse? Redeundi ad coniugium, an ad cœnobium magnæ erant vtrîmque causa. Sed vicit amor pœnitentiæ, quæ victoria tantò est illustrior, quia multi pœnitentiam agerent, & verò agendam censent; sed manum ad aratrum applicantes respiciunt retro, & volunt priùs patrem & matrem sepelire, quàm Christum sequantur, quibus Christus ait: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Et hæc quidem tentatio ei à marito obuinit, non sine diuina voluntate constantiam eius probante. 2. Altera ab ipso monasterij Præfecto, qui videns eius vitam Angelicæ parem, obedi-

Luc. 9. 39.

Luc. 14. 62.

obedientiam pariter ac sanctitatem exploraturus, iussit sibi aquā
 ē proximo lacu hauritam apportare. Degebat autem in eo lacu
 crocodilus, qui in quemcumque incidisset vel hominem, vel be-
 stiam, nullo discrimine prædam læcerabat. Quam ob causam,
 Præfectus vrbis in aditu loci illius milites constituit, qui acce-
 dentes arcerent. Theodora autem, vt obediret, custodum oculos,
 manusque callidè euitans, & ad lacum perueniens, crocodili cle-
 menter blandeque dorso excepta, & per lacum, nouæ Europæ
 instar, aut velut Arion aliquis, vecta hydriam impleuit. Postea
 terræ reddita, belluam, ob tot neces hominum increpitans, occi-
 dit. Sic obedientiæ amore, tanti periculi contemptrix sancti-
 tatem suam miraculo consignauit. 3. Sed longè maior tenta-
 tio fuit à falsis fratribus illi præparata, qui, non iam sanctitatis
 probandæ, sed opprimendæ causâ, inuidiâ stimulante, eam,
 inscio monasterij Præposito, nocturno tempore per vastam soli-
 tudinem, & feris bestiis infestam, ad aliud longè dissitum mona-
 sterium miserunt. Quoties homo homini est lupus! At DEVS
 insidias conuertit in gloriæ occasionem. Nam & Theodoræ est,
 noctu, in silua, & per ignota erranti, addita diuinitus bellua,
 quæ eam vsque ad monasterium incolumem perduxit. Ibi, Theo-
 dorâ Abbatem adeunte inuasit bellua ianitorem, ad cuius cla-
 mores illa recurrens, belluæ prædam è faucibus eripuit, & ho-
 mini iam semilacerato, per Christi nomen, oleumque, quo eum
 vnxit, restituit integritatem; bestiam autem fecit vt caderet,
 & disrumperetur. Quod miraculum etsi Theodora domum re-
 uersa voluit occultare, tamen Præfectus illius, per litteras intel-
 lexit. Qui volens scire, à quibusnam, nocturno tempore, per
 tam manifestum discrimen missa esset Theodora, id rescire ne-
 quaquam potuit. Nam & rei negârunt omnes; & ipsa interro-
 gata, dixit, sibi tunc, cum mitteretur, oculos adeò fuisse graua-
 tos, vt non posset dicere nominatim, à quibus fuerit missa. Vide
 mihi discrimen filiorum lucis, & filiorum huius sæculi, qui si vel
 minimum aliquid patiantur, clamant, accusant, queruntur,
 omnia amplificant, & *vindictam, vindictam* postulant. At ista
 tacet, & in occasione maxima, non prodit eos, qui illam volue-
 runt occidere. Rari hâc patientiâ sunt præditi, cuius nobilissi-

Matth. 26. 68. mum exemplum dedit & CHRISTVS: quando enim Iudæi & milites expuerunt in faciem eius, & colaphis eum ceciderunt, alij autem palmas in faciem eius dederunt, dicentes: *Prophetiza nobis, Christe, quis est, qui te percussit?* tacuit, cū etiam velatā facie, omnes vidisset, & nouisset, dicereque potuisset; Tu me percussisti, qui hāc nocte blasphemasti, adulterasti, hoc & illud facinus designasti, ipse propterea à Dño percutiendus. Et potuisset ipse talem fulmine extinguere, sed noluit, vt & nos disceremus tacere, ac nos non vindicare; sicut didicit Theodora. 4. In mari fluctus semper crescunt, procellæque in nauim insilientes augentur.

Et maior decima semper venit impetus vnda.

Ita & Theodoram pœnitentem Orcus semper maioribus machinis oppugnauit. Eam Præsul in urbem cum camelis pro frumento miserat, mandatumque dederat, vt rediens, in monasterio nono diuerteret, si noctu interciperetur. Ibi adolescentula, quæ ratione consanguinitatis versabatur inter monasterij ministras, à dæmone ad libidinem extimulata, Theodoram, virum esse arbitrata, ad flagitium inuitabat, quam videns malle in nudo solo, iuxta camelos, dormire, alium eodem tempore hospitem, lenocinando seduxit. Quæ postea, vtero crescente, de Authore examinata, impuritati calumniam addidit, & Theodorum monachum octauo decimo monasterij id perpetrasse, dixit. Natum ergo ex ea infantem cognati, cum magna vociferatione & tumultu, in illud monasterium projecerunt, Theodorum esse illius parentem dictitantes. Quid grauius potuit Alastor excogitare? Nam præterquam, quòd crimen falsum erat, nihil peius eo loco, habebatur; & iam omnia illius opera pœnitentiæ, labores, orationes, jeiunia, ab æmulis tamquam ex hypocrisis facta, ridebantur. Quin id, quod malus spiritus maximè moliebatur, erat timendum, ne è monasterio innocens cum infamia eijceretur. Quod & factum. Sed piorum est, insidias diaboli in ipsum retorquere; & illa ipsa tela, quibus nocere vult, in authorem remittere. Itaque Theodora nihil affirmans, nihil negans, spurij illius pater esse creditur: tacendo enim fateri videbatur. Comrauni calculo damnatur, & simul cum infante è coenobio expellitur.

litur innocens exul. Nocens erat Ovidius: Et tamen quid non scripsit in libris de tristibus, & de Ponto, ut ærumnas & tristitias suas explicaret? Quòd si reo tam acerbum est, excludi ex aliqua ciuitate; si & ipsi eius amici ad eò dolent eum excludi, ut multi hac consideratione conuersi sint, perpendentes, quid sit à cælesti patria æternùm excludi, & non iam in exilium, sed in infernum mitti; quantum necesse est sentire illos dolorem, qui cum tanta infamia excluduntur è loco sacro, è cæli aditu, è cœnobio innocentes? Hoc sensit Theodora; quæ mater cum potuisset esse, pater fuisse credebatur infantis alieni. Et tamen, nullâ excusatione adhibitâ, cum eo exit è monasterio; & tamquam parens lacte ouium eum nutrit, lanasque à pæstoribus emendicans contexit inuestem. Quis tam gravem calumniam non repulisset? At Theodora per septem integros annos, in tugurio ad vestibulum monasterij, infantem hunc educauit, solum DEVM testem habens, & hanc pro vnico peccato ignominiam tam diu sustinens; herbis agrestibus victitans, & aquâ de lacu haustâ; cum interea continuis lachrymis flueret. Quo viuendi genere propemodum fera similis facta est, vnguibus prolixè crescentibus, capillisque sordidè condensatis, & facie à solis radijs, instar Æthiopis tosta. Audiant hoc, qui ne rectè quidem monentem audire possunt, nedum, ut vel minimum verbum patiantur, quo putent honorem suum lædi. At ipsi nihil pensi habent, si aliorum nomen, famam, existimationem etiam quotidie subhastent. Impatientes ad tolerandum, audaces ad criminandum. Neque huic femine adhuc satis fuit miseriarum. Dum in his fluctibus versatur, cacodæmon quasi machinam post machinam adhibens, mariti eius formam simulat, eamque lachrymans adit, & quàm blandissimè affatus ait: *Age, ò domina, siste mihi luctum tot annorum, tua causa susceptum, promptoq; & alacri animo domum reuertere.* Quid illa? an non iniurijs tantis affecta & tot malis obruta, deserere tugurium, & sequi maritum potuisset? præsertim cum putaret, verè illum suum esse maritum? Quàm multi etiam religiosi de vocatione sua periclitantur, quando se vident exagitari? Quàm multi ad desperata consilia recurrunt, vel clementer verbis castigati? At illa, quid ad laruatum vete-

40 Cap. LIX. Magnos pœnitentis magnis tentationibus obnoxios esse, ratorem dixit? Ego, inquiebat, qua renuntiaui vanis rebus huius mundi, non possum rursus cum illis congregari. Quomodo autem tantâ possum esse impudentiâ, ut tecum habitem, cui sola fuga causa fuit à me factum in te peccatum? Peccati raemor, manus in cælum sustulit, se ad preces conuertens, quas quia ferre non poterat Dei hominumque inimicus, fugit; fugientem Theodora nouit non fuisse maritum, sed infidiatorem, contra quem semper fortior extitit. Nam & ille toties victus, fortior rediuit, septem, immò mille alios fortiores se & nequiores assumens. Omnis enim generis belluas marinas & terrestres, omnia monstra vultu imitatus, eam terrere, & deuorandam obijcere se velle simulabat: sed illa, vnico illo versiculo: *Circumdantes circumdederunt me, & in nomine Domini ulta sum in eos*, omnia terricularia momento dissipauit. Tandem, tamquam magnus princeps ciuitatem munitissimam inuasurus, cum ingenti exercitu apparuit, quem ut Theodora adoraret, iubebant principis ministri; illâ autem dicente, *solum Deum adorandum*, iussit princeps eam cædi; & cæsa est ita, ut à pastoribus pro mortua haberetur; qui & in cœnobio indixarunt, ex oculis remouendam, & sepeliendam. Sed Theodora, media nocte, ad se redijt, sibi que ascribens causam, & id, quod acciderat, *hanc dicebat esse sui delicti disciplinam*; & à Domino inducias petijt tentationum. Hæc enim vera est pœnitentis animi nota, suæ culpæ ascribere, quidquid immittitur aduersi, idque in partem pœnitentiæ acceptare. Quod multi genus pœnitentiæ possent vsurpare, qui duris se se laboribus alunt, aut graues iniurias sustinent. Nuac autem & sustinent, & sustinent cum rancore, impatientia, blasphemijs, ad æternam damnationem, quod illis in satisfactionem esse potuisset, pharmacum in venenum commutantes. Aliter hæc se pœnitens gessit, ex omni pugna victoriam retulit. Nec dum tamen finis est. Quasi Christo obiectas olim tentationes vellet ordine repetere Satan, ita, postquam petiuit à Theodora cadente in terram adorari, etiam eamdem aggressus est concupiscentia oculorum, & gulæ vitio expugnare. Etsi enim illi non ostendit *omnia regna mundi*, ostendit tamen illi magnam vim auri vndique per terram dispersi, quod à cõferta mortaliũ turba auidè colligebatur. *Egebat Theodora,*

Psal. 117. 11.

Matth. 4. 8.

dora. & pueri eam miseratio subibat; sed maluit confidere in Domino, quàm post aurum abire, & sperare in pecunia & thesauris. *Ecclesi. 31. 8.* Hoc igitur etiam strategemate superato, vertit ludum illico diabolus, & complures ad famèntem misit, habitu famulorum, qui ei obsonia variè condita offerrent dicentes, *Qui tibi plagas imposuit, his te donat obsonijs;* Sed illa nihil omnium attigit, probè notum habens illud: *Non in solo pane vivit homo:* neque à Deo bellaria mitti poenitentibus sciens. Sic diu tentata, & omnire-
Match. 4. 4.

Itaque rot victorijs inclyta, debellato hoste, & deletè ab-undè peccato suo, jam dudum Deo grata, cœpit tandem etiam apud homines gratiam inuenire. Nam accipite, obsecro, quo modo Deus *det cum tentatione prouentum,* & calumniam innocentibus factam detegat, ignominiamque ipsam in gloriam vertat. Primum pastores Theodoram, velut à mortuis ad vitam reuocatam, admirabundi suspexerunt. Deinde monasterij Præfectus, pueri in solitudine errantis misertus, eum in cœnobium recepit. Mox etiam Monachi Lauræ noni monasterij, qui illati stupri eam temerè accusauerant, vnanimi supplicatione petierunt, vt Theodora, quæ jam per septem annos vtique, in ipso cœnobij aditu, satis luerit poenarum, in gratiam & cœnobium reciperetur. Addebant autem, diuinitus nonnullis patefactum, Theodoro jam remissum esse peccatum stupri, vt ipsi putabant, re ipsa autem vtique peccatum adulterij. Postquam autem recepta est, sine vlllo monasterij officio ministerioque in interiore quadam cella manere, neque inde progredi iussa, per alios duos annos, longè ardentius quàm antè vacauit exercitijs pietatis. Neque his tantùm, sed etiam miraculis claruit, Nam in magna siccitate, cum in nulla cisterna quidquam humoris superesset, iussa ipsa aquam haurire, hausit è vacuis cisternis, easque ipsas optimis aquis hauriendo impleuit. His omnibus peractis, puerum ad se vocatum, atque secum inclusum (aurem ostio admoventibus, qui ad id à Præfecto constituti erant) allocuta est, ei-que dixit, tempus resolutionis suæ instare, curam illius se Deo Patri Orphanorum, & Præfecto cœnobij committere. Deinde eum hortata est, vt in eodem loco permanens, honorem despi-

VII.

M m m m §

ceret.

ceret, probra, contumelias, & falsa omnia crimina prompto animo acceptaret; vitam asperam amplecteretur; fratres numquam accusaret; precibus diuinis diligenter interesset; alterius casum non irideret; pro peccantibus oraret, & alia sexcenta talia. Cum his talibus monitis acerbissimam vitam iucunditate plenissima finiuit. Plangebatur defunctam ut patrem; fratres ut fratrem; Praefectus ut verè penitentem. Qui illa ipsa nocte retulit, se à duobus viris altissimè usque ad ordines Angelorum raptum, vidisse thalamum auro gemmisque ornatissimè fulgentem; audiuisseque vocem eiuscemodi: *Vide qualia bona sunt parata sponsæ meæ Theodora.* Hac voce audita, à ductoribus suis sciscitatus, quænam esset Theodora illa, cui hæc gloria esset præparata? vidit latissimo in triumpho, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginumque, & Viduarum choros, cum media quadam muliere, velut sponsa, mirabili gloria radiante, venientes, eamque in thalamo illo triumphantem collocantes. Eratque iucundissimus adducentium cantus; canebant autem: *Hic est ille Theodorus penitens. Hic est, qui mundum fefellit. Hic est ille laboriosus olitor. Hic est ille assiduus precator. Hic ille abstinens. Hic ille cilicio tectus. Hic ille orci & tot tentationum victor. Hic ille, qui ficti stupri contumeliam, toto septennio, eliminatus pertulit; & filium alterius, tamquam suum enutrit. Hic qui, ut lateret, pro Theodora se Theodorum appellauit. Veni, veni, o electa, coronaberis. Nunc absterget Deus omnem lachrymam ab oculis tuis. Iam enim hiems transijt, imber abiit & recessit. Hæc atque alia talia sibi monstrata auditaque esse Abbas recensuit tum alijs, tum illis ipsis, qui eam malè accusauerant. Nam ad mortuæ cadaver eos introduxit, ostensisque vberibus sacri corporis: *Videte, dixit, hoc spectaculum nouum & inauditum, qualis sexus, quali esca renebrarum conculcauit principem!* Obstupuerunt omnes spectaculo: & metus quidem stuporem, metum autem lachrymæ sunt consecutæ. Nam illi quidem, qui æmulatione in eam incensi, periculum parârunt, liuorem suum plangebant: alij autem iudicij sui, alij calumniæ suæ temeritatem accusauerunt. Omnes autem à femina affectus domare, corpus affigere, patientiam exercere, tentationes vincere, & iratum sibi Deum placare didicerunt.*

Quod

Quod utinam & nos discamus, quibus graue est, vel vno die cilicium gestare, aut ieiunio ventrem contrahere; immò vel septem pœnitentiæ Psalmos, vel immaculatæ Matris officium legere; cum tamen non vnus tantum sceleris, sed centum, sed infinitorum propemodum criminum rei, diuinæ iustitiæ plus debeamus. Tot quidem libidinosas cogitationes, tot infandas voluptates quorundam, humani generis accusator in diphthera sua annotauit; & nimium est, si pro tantis debitis cilicium inducere, aut flagellis se cedere, aut ieiunijs genium fraudare jubeantur? immò nimium non esset, si in claustrum, in solitudinem, in asperissimum Ordinem Religiosum ingredi juberentur. Quidquid ibi per septem, immò per septemdecim, aut etiam per centum, annos ferrent, adhuc tolerabile esset, si id cum Inferno, qui vel vnico peccato mortali debetur, comparemus. Et certè multos satis graues peccatores Deus videns aliter vitam non emendaturos, vocat ad Religionem, vt inibi operibus pœnitentiæ & charitatis compensent tot iniurias illi illatas: sed quia neque Dei iram, neque Gehennæ flammam æstimant, vocanti cælo aures claudunt, & in eas, etiam dum viuunt, labuntur calamitates, vt neque hîc gaudeant, neque illic cælum adeant. Rectè sapiunt, qui sapiunt cum Theodora. Multi pœnitentiam egerunt non sufficientem, nemo nimiam. Quod culpæ superest, ad coronam superest. A pœnitentia igitur numquam desistamus. Sapientissimus fuit, qui monuit: *De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira illius:* Maximè autem, & certissimè in eos, qui cum morti sint vicini, & iam iam ad diuinum tribunal citati, adhuc modicum tempus habent Numinis ac iudicis sui placandi, tamen omnia alia agunt. Solliciti sunt de villis & agris, de vindicandis inimicis, de filijs promouendis, de debitis recipiendis, de absoluendis ædificijs: & non sunt solliciti de anima sua in bonum statum reducenda; aut de tentationibus superandis, quæ tunc solent esse vehementissimæ, sicut venti desituri.

Volet autem aliquis scire, quid S. Theodoræ marito contigerit,

VIII.

Eceli. 5. 5.

IX.

gerit, aut cur illum Deus vxore tam charâ priuârit? Is sciat, neq; hoc sine diuinæ prouidentia bonitate accidisse. Nam præterquam, quòd fugam illius æquo animo tulerit, pro eius fide sollicitus fuerit, & ab Angelo doctus sincerum erga eam amorem, perpetuò conseruârit; statim post obitum Theodoræ, Angelus monasterij Præsidentem mœnuic, vt mitteret ad ciuitatem quemdam ex monachis equitem, qui primum in via occurrentem, equo susceptum, quàm citissimè adduceret. Erat autem is Theodoræ maritus, qui & ipse ab Angelo monitus iam sponte veniebat ad monasterium. Cui obuiam factus monachus dixit: *Quid ita properas bone vir? respondit ille: Scio uxorem meam, quam tam diu non vidi, è vita excessisse. Curro igitur, eam extremum desensurus.* Sustulit ergo illum in equum monachus, & in monasterium perduxit. Vbi inter lachrymas & luctum, hymni & laudes, & mutua gratulationes audiebantur. Sepulcra Theodoræ coniuge, maritus, illius exemplum secutus, mundo nuntium remisit, captusq; amore silentij & quietis, non solum rerum & virtutum, sed etiam cellæ & habitationis Theodoræ successor fuit. Cumq; aliquamdiu sanctissimè ibi vixisset, etiam sanctissimè defunctus, in eodem cum Theodora sepulchro conditus est; vt, quemadmodum in celo, animæ; ita etiam in terris eorum corpora coniungerentur. Sic sæpe vocatio vnus pendet ab alterius conuersione: neque sine causa Deus etiam bonis viris bonas aufert vxores; ita enim & ipsos viros probat, trahitq; ad maiorem vitæ perfectionem. Magno igitur luctu, sed maiore hic lucro vxorem perdidit, ab ea seruatus, quam perdidit: tentatus, probatus, saluatus.

C A P V T LX.

Infinita DEI erga peccatores misericordia & patientia, que spem facit non solum penitentibus, sed etiam, contra omnes tentationes in morte occurrentes, opem & remedia largitur.

DEVS summum bonum non esset, si in eo non esset omnis & summa virtus. Inter virtutes autem maximè benefica est misericordia, quæ voluntatem incitat, vt ad alte-